

Adam Carter Rehmeier

»Verjamem v moč podobe«

ANJA BANKO

V okviru 8. Festivala žanrskega filma Kurja Polt smo se pogovarjali z Adamom Carterjem Rehmeierjem, ki je ne samo režiser, temveč tudi scenarist, montažer in soavtor glasbe za gotovo enega najbolj radoživih in poživljajočih filmov letošnje festivalske selekcije **Večerja po ameriško** (Dinner in America, 2020).

Kako se je rodila ideja za film?

Vedno pravim, da si je treba čisto vse zapisati! Ko imaš idejo, nikoli ne veš, kdaj bo uporabna. *Večerja po ameriško* je odličen primer. Ko sem imel 19 let in sem še hodil na Univerzo v Nebraski, sem povsod po stenah videval letake za klinično testiranje – ko oddaš telo v zameno za nekaj tisoč dolarjev. Prepričeval sem prijatelja, da se prijavi, a ni bil za. Sam pa tudi nisem hotel iti. A to pravzaprav ni še nič: to sem samo jaz, ki povsod naokrog vidi razne stvari. Prevrtilo čas deset let naprej, smo nekje l. 2006. Moji starši živijo na srednjem zahodu Amerike – tam sem odraščal in tudi film nosi ta

pečat. Takrat sem živel v Los Angelesu in se za božič vrnil domov na počitnice. Šel sem na sprehod, snežilo je. Zimo imam res rad, takoj bi jo imel namesto poletja! Zvok mojih škornjev v pesku, soli in snegu, ritem hoje v snežni tišini – naenkrat sem pred sabo zagledal lik Simona, oblečenega v jakno in škornje, njegov način hoje, ta ostri pogled ... Šel sem domov in ga dal na papir. Iz predala sem potegnil še idejo izpred desetih let o kliničnem testiranju in Simona poskusno postavil

v to situacijo. Napisal sem deset strani: kako je na kliničnem testiranju, kako tam spozna dekle in gre z njo domov na večerjo s puranom. To je bilo to. Nekaj let sem se igral z idejo, jo preizkušal, na neki točki sem želel vpeljati še glasbenike. Projekt sem poimenoval **Kicks**, a je obsedel v predalu.

Potem sem l. 2009 pisal nekaj drugega, a sem imel težave s pisanjem, zato sem se odločil, da napišem, kar mi pade na pamet. Nastala je *Večerja po ameriško*: dekle, njena tipična družina s srednjega zahoda in prizor, v katerem sedijo za mizo ob večerji s tacosi, začinjjenimi s kumino. Tukaj se je prvič pojavila Patty, a tudi ona je nato nekje štiri leta sedela v predalu. Vsake toliko sem se vrnil k ideji kot z zalivalko, jo malo zalil, napisal še kakšen prizor, a nič se ni prijelo. Zdaj smo nekje l. 2013. Takrat si rečem, kaj pa če bi vzel lik iz projekta **Kicks**, Simona, in ga postavil v to družino, ki bi jo on v kratkem času povsem obrnil na glavo. Dobil sem občutek, da je to ideja, ki bi lahko delovala. Imel sem torej lika,

Večerja po ameriško (2020)

ki sem ju organsko gradil v širokem časovnem razponu, visela sta v zraku in čakala na dan, da ju nekam vtaknem – do takrat sem vanju vložil že veliko časa, čustev in misli. Ko sem ju postavil skupaj, je šlo bolj za nekakšno improvizacijo, ki pa je dobro zvenela: Simonov ostri značaj s Pattyjinim mankom odgovornosti. Rekel sem si, kaj če bi videli dan v življenju obeh, njuna svetova združili in ju poslali na pot – tako sem razvil film.

Že sama zgodba o nastanku je navdušujoča!

Ja, in zdi se mi, da ustreza filmu – to je film potreboval. Osebnost bi rajše videl, da bi lahko vsakič naredil popoln film in zanj potrošil ves čas in denar, ki ga to zahteva. Večkrat sicer dobivam ponudbe za snemanje, a mi ne sedejo vedno. Ker mora človek živeti in jesti, sem primoran stalno žonglirati med enim in drugim. Po *Večerji po ameriško* se mi zdi, da bodo ljudje končno bolj pozorni, da bodo prisluhnil in rekli, mogoče pa ta tip ve, o čem govori. Trenutno imam na steni cel filmski vrtiček zapiskov, vsaj 55 projektov! Če bi jih lahko naredili 10, bi bil zelo vesel. Na tej steni ni stvari, o kateri ne bi razmišljal manj kot pet let. Moj pristop je torej bolj igranje šaha kot dame: moje ideje so bolj dolgoročne – starček sem, a pravzaprav šele začenjam!

Koliko prostora pa kot tako skrben, natančen in potrpežljiv ustvarjalec sploh puščate drugim? Koliko improvizacijske svobode imajo glede na scenarij na primer igralci?

V vsem filmu se lahko domislil morda dveh ali treh stavkov, ki so bili improvizirani, na primer v prizoru večerje, ko Mary Lynn [Rahskub] reče, da je tudi solatni krožnik užiten. Sicer pa je scenarij tako natančen, da bi improvizacija pomenila izgubo ritma. A to velja za ta

film – nekateri drugi moji projekti so bili popolnoma improvizirani. Nasploh sem velik ljubitelj improvizacije! A *Večerja po ameriško* ima zelo specifičen, muzikalen ritem. Če ga ni, šala ne deluje. Igralci so scenarij ponotranjili in se ga držali.

Kako ste izbrali igralsko zasedbo: ste jo imeli pred očmi že med pisanjem ali ste likom obraz našli šele kasneje?

Kyla Gallnerja sem imel od nekdaj pred očmi. Opazil sem njegovo profilno sliko na Facebooku, ki se zdi kot starinska albuminska (tintype) fotografija. Posneta je bila na festivalu Sundance l. 2015, ravno ko smo izbirali igralce. Ko sem videl fotografijo, sem vedel, da bo on pravi. Verjamem namreč v moč podobe – samo ena prava slika osebe je dovolj, da iz nje zgradim cel lik, film – vse. Eden od producentov našega filma je bil takrat tudi producent neke serije, za katero se je prijavil Kyle. Vloge sicer ni dobil, a mu je producent poslal naš scenarij. Kyle ga takrat ni prebral, sploh mi ni odgovoril. Mi smo nato poskušali z različnimi igralci, film se je sestavljal in spet razpadal: sam pravzaprav nisem več verjel, da se bo film zares zgodil, dokler nismo bili sredi tretjega ali četrtega snemalnega dne!

Nato je prišlo l. 2013. Kyle je bil takrat na snemanju v Romuniji. Tam pa je bil tudi moj direktor fotografije Jean-Philippe Bernier, ki je Kylu razlagal, da dela na nekem filmu v ZDA, kjer so ravno izgubili glavnega igralca in da naj se prijavi za vlogo. Film je bil *Večerja po ameriško*. Kyle se je spomnil, da je nekoč dobil scenarij za ta film, ga še isto noč prebral in me poklical direktno iz Romunije, da hoče vlogo v filmu. Tri leta kasneje! Pomislil sem, da včasih res ne morem razumeti teh igralcev!

Za Patty sem preizkusil več deklet. Dve igralki sta se prestrašili, potem sem

začel delati z naslednjo, ki je prav tako odpovedala. Ne vem, morda je za dekleta to zastrašujoča vloga. Zame sicer ni, ker sem imel vedno jasno predstavo o Patty. Mislim pa, da je za žensko težko biti tako ranljiva, kot je Patty, in obenem to še pokazati na pravi način – lahko se ustrašijo samih sebe in lastnih negotovosti. Potem je prišla Emily Skeggs. Poslala mi je posnetek in bil je odličen, takoj sem jo želel spoznati. Ko sva se srečala, sem vedel, da je ona prava. Povsem razume lik Patty, ima podobne čustvene reference iz lastnega življenja. V filmu celo nosi svoje čevlje iz časov, ko je bila nerodna kot Patty! Tudi glasbeno sva govorila isti jezik, si pošiljala glasbo. Intuitivno sem vedel, da je to to.

Kyla in Emily smo nato posadili na letalo, ju nalašč posedli skupaj, sam pa sem ju prišel iskat na letališče. Peljal sem ju na večerjo, v prav tako ušivo restavracijo kot v filmu. Jedli smo »patty melt«, kar je nekakšen burger s kruhom in topljenim sirom – zdelo se nam je zabavno prav zaradi imena. Takoj smo se ujeli, naslednji dan smo že šli v studio in posneli vso glasbo, ki jo izvaja Kyle. Imeli smo 14 dni, preden smo začeli s snemanjem, zato smo imeli veliko časa za druženje in spoznavanje. Zdi se mi, da je bilo to zelo pomembno in je del energije, ki jo čutimo v filmu. Za nas to ni bilo delo, ampak življenje – vanj smo dali svoje odnose.

Večkrat omenjate, kako muzikalen in ritmičen je film. Kako ste ustvarili zvočno pokrajino zanj?

Iz Windsorja v Kanadi smo pripeljali skupino Disco Assault, ki je posnela glasbo za film. Pred tem sem skupaj z njimi izbral tri njihove komade, ki so postali komadi filmske skupine Psyops. Le komad *Dinner in America* je nastal posebej, napisal sem ga skupaj z njimi na podlagi

enega od njihovih neuporabljenih komadov. Njihov pevec je pel zasnovo, Kyle čezenj, nato pa smo pevčev glas odstranili. V filmu tako slišimo Kylov pravi glas. Z Emily pa sva šla v drug studio in naslednji dan skupaj posnela komad *Watermelon*. Besedilo je nastalo na podlagi njenega dnevnika, ki ga je pisala za film, kot tudi Pattyjinih pisem Simonu. Skupaj sva šla čez besedila, jaz pa sem igral kitaro. Posnela sva demo verzijo, jo poslušala čez noč, predvajal sem jo tudi producentom. Naslednji dan sva se vrnila v studio: igral sem kitaro, bobne, bas. V pol ure sva posnela komad – pravzaprav precej podobno kot v filmu. Res mi je všeč, kar sva naredila. Producentom sicer tak način dela ni bil pogodu. Niso namreč vedeli, da sem že trideset let na ta način pisal komade v garažah, po skladiščih. Sem goreč domači snemalec, zato mi je tak način dela pisan na kožo. V vsem filmu je bila to zame najmanj strašljiva stvar. Za producente pa verjetno nasprotno: ves čas so spraševali, kaj bo Pattyjina pesem, jaz pa sem jim odgovarjal, da pesmi ne more biti, dokler ne najdem prave osebe, ki jo bo utelesila. To je bila Emily. Sicer dela na Broadwayu, igrala je v muzikalu *Fun Home* in ima izjemen razpon glasu, za vlogo Patty pa se je morala potegniti nazaj, da je bila res majhna kot ptica. Čisti zvok – ne ta velik, operni glas. Iskal sem nekaj, kar bi bilo zares ugnezdeno v realnosti.

Film ste režirali, zanj napisali scenarij in glasbo, ga zmontirali – kako se počutite v toliko vlogah naenkrat?

Zame ni razlike – vse je eno, ista energija. Ko režiram, imam obraz rad čisto zraven kamere, kjer je filmska ploskev in se leča sreča s telesom. Tam čutim, da gre energija igralcev skozi lečo vame in v krogu nazaj do njih. Gre za to, da sem zanje čustveno tam. Pravzaprav ni zelo

kompleksno, igralcem mi ni treba nič razlagati, ker vse že vejo. Vse je v scenariju in v občutku, ko smo skupaj. Zame je filmska produkcija bolj upravljanje energije v celoti in skrb za to, da so vsi slišani in razumljeni. Nalogo režiserja vidim tudi v tem, da hitro izraziš, kaj in kako želiš, saj je produkcija draga. Če se na filmu spotakneš, boš zaostal, ni druge. Sicer pa nisem brezimnež, ki se je nekega dne zbudil in hotel narediti film. S tem si služim kruh že leta. Seveda si za osebni projekt, kot je *Večerja po ameriško*, vzamem več časa. Kot filmar sem filme tudi že v celoti posnel čisto sam, tako dokumentarne kot igrane. Zapolnjevanje različnih vlog zame ni ovira v ustvarjalnem procesu, vse je v energiji skupine, v tem, kam je ta pripravljena iti: za *Večerjo po ameriško* nismo imeli veliko denarja, pomembna sta nam bila energija in delo.

Kaj pa je kljub temu najtežji del procesa?

Gotovo montaža. Sicer pa si na snemanju zaupam. Ravno zato, ker montiram, lahko dobesečno vidim, kdaj imam tisto, kar rabim. V glavi si naredim seznam stvari in jih črtam z njega. Včasih grem tudi za deset minut stran, da s papirjem v roki ponovno premislim, kako bi do nečesa prišli. Kot filmar moraš biti prilagodljiv in hiter. Snemalni pogoji niso vedno popolni, spreminja se vreme, svetloba, potem je tu večer problem dovoljen in parkiranja na lokaciji – ena stvar vpliva na drugo. Prav zato je super, da je ekipa manjša, še posebej, ko je treba vse premakniti z ene točke na drugo: pri *Večerji po ameriško* nas je bilo 30. Stvari pač ne moreš nadzorovati. Tega se moraš še posebej zavedati pri nizkoprorračunskih filmih, ki imajo pravzaprav vedno isti problem: prvo dejanje je predolgo. Pri *Večerji po ameriško* sem izrezal 19 minut na začetku.

Patty in Simon sta se v prvi verziji prvič spoznala šele po 40 minutah, tega pa nisem mogel zahtevati od občinstva. Zdaj se srečata po 23 minutah, kar je veliko bolje. Posnet smo imeli še en cel dan s Simonom, divjo zabavo, na kateri smo kamero privezali nanj, medtem ko je plesal v hotelski sobi, polni kokaina ...

Kaj pa družbenokritična nota, zdi se precej prisotna v filmu? Ob gledanju sem pomislila na Modri žamet Davida Lyncha, kjer v uvodu vidimo idilično življenje v belih in urejenih predmestnih soseskah, dokler nas kamera nenadoma ne katapultira nižje, v travo in zemljo, kjer ogabno gomazijo žuželke. Tudi v Večerji po ameriško je sredi prav take skrbno obdelane zelenice razpadajoče truplo mačke.

Obožujem ta del Lynchevega filma! Sem njegov velik oboževalec. Ko sem imel 19 let, sem prvič videl Lynchev *Eraserhead* (1977) in dva filma Maye Deren, *Mreže popoldneva* (Meshes of the Afternoon, 1943) in *Na zemlji* (At Land, 1944). Kot otrok srednjega zahoda sem bil osupel: nisem vedel, da so filmi lahko še kaj drugega od »popcorn« izdelkov. Noben od teh filmov morda ni moj najljubši, mi je pa vsak dal misliti o filmskem mediju kot procesu nastajanja in ne samo kot o končnem izdelku. Pri teh letih je bilo to zame pravo prebujenje.

Hkrati me je film spomnil tudi na klasične vzorce ameriških najstniških romantičnih komedij, na primer na filme Johna Hughesa ali na kasnejše žanrske primere, kot je kulturna punk rock komedija Napoleon Dynamite (Jared Hess, 2004).

S filmi Johna Hughesa, na primer *Sobotni klub* (The Breakfast Club, 1985), *Ta čudna znanost* (Weird Science, 1985) in *Šestnajst sveč* (Sixteen Candles,

Večerja po ameriško (2020)

1984), ki je moj najljubši, sem odraščal. Čeprav sem bolj otrok devetdesetih, so to filmi, ki so me kulturno zaznamovali. Večina jih res ni dobrih, a jih je tako veliko, da je to »stvar«. *Večerja po ameriško* je naslednik teh filmov, saj izhaja iz istega prostora, obenem pa so vse to tudi filmi o odraščanju. Lahko bi rekli, da *Večerja po ameriško* res igra po teh pravilih. Razlika pa je v specifičnosti vidika, zapleta, zgodbe. Sam sicer nisem poskušal narediti punk rock filma. Ko ljudje to poskušajo, je rezultat običajno slab. A če so film in protagonisti zares punk rockerji in jim je za to oznako vseeno, potem lahko zares dobiš punk rock film. Če bi bil zadnji komad Simonovega nastopa beden, potem bi bil beden ves film. Stvari se morajo sestaviti organsko. In to je razlika: nisem načrtoval, da posnamem punk rock film – jaz sem punk rocker, energija likov je punk rockovska! Ne potrebujejo te oznake, nalepke, da bi to bili.

Punk rock se je zgodil: l. 1977 so to The Stugges in The New York Dolls, kasneje še MC5 in The Ramones, v Angliji je punk na primer spet nekaj svojega. Veliko ljudi pravi, da so punk rockerji, da je to in ono punk rockersko, ampak velikokrat niso. Zanje je to moda. Zavedam se konstrukta te oznake, vseeno pa je lik Patty bolj punk rockerski kot večina junakov punk rock filmov, ki sem jih videl. V kratkih hlačah in predpasniku iz prodajalne za male živali je punk rokerica, ker je avtentična. Veliko filmov zgreši, ker to poskušajo biti in se osredotočijo na potrošni vidik punk rocka, na modo, kar nima zveze z notranjostjo. Mi smo se poskušali osredotočiti na duh, ki je lahko duh tega dekleta in njene zgodbe o zapoznelem samospoznanju. Simon nanjo prenese duh punk rocka, ji preda štafeto in ta duh živi naprej – nekega dne ga bo morda tudi Patty predala dalje. Zdi se mi, da je naš izdelek zelo resničen in

avtentičen, v nasprotju z nečim, kar je potrošno in popularno.

In ravno tak se mi je zdel prizor v avtu, kjer Patty vpraša Simona, ali je zaostala, pa ji odgovori, da je prava punk rokerica.

Z direktorjem fotografije naju je ta prizor spraval v jok! In še prizor, v katerem Patty poje – veliko jokanja. To je bilo na deseti snemalni dan. Prvi snemalni teden je bil težak: snemali smo so prizore z avtobusom in postajo, ki so časovno zahtevni za postavitvev in so ekipi vzeli veliko energije. Zato ta na snemanju nekako ni bila prava. Skrbelo me je, da bom izgubil ekipo in bo film razpadel. Na koncu drugega tedna pa smo posneli Pattyjino pesem, in to je ekipo dvignilo: videli so, kaj ta film pravzaprav je. Imeli smo tudi veliko statistov domačinov, ki sem jih moral motivirati. Ko so videli prizor s pesmijo in še bolj Kylov odziv nanjo, so bili ganjeni – tudi jaz.

Nisem še naredil nečesa, kar bi me tako ganilo. Ta film me je odprl: veliko stvari sem potlačil, zdaj pa jih dajem ven. Umetniški proces je tudi delo na sebi. Ob delu z Emily in Kylom sem v sebi odkril nove občutke in čustva, ki bi jih sicer blokiral. Zdaj pa jih hočem vključiti nazaj.

Kako se je v tak neodvisni projekt vpela zvezda kova Ben Stiller?

Scenarij smo poslali v Benovo produkcijsko hišo, izvršna direktorica pa ga je poslala do Nicholasa Weinstocka, Benovega partnerja. Scenarij sta oba prebrala, vseh jima je bil in želela sta podpreti film. Poleg blockbusterjev se to podjetje ukvarja tudi z vznikajočimi upi, ki šele prodirajo v industrijo. Ta scenarij jima je bil še posebno blizu, zanju je postal otročiček, ki sta mu pomagala rasti. Super je bilo spoznati Bena in delati z Nickyjem. Ben je takrat sicer snemal miniserijo **Pobeg pri Dannemori** (Escape at Dannemora, 2018, Ben Stiller), zato pa je bil Nicky na snemanju skoraj vsak dan. Ben je umetnik in ne samo igralec, razmišlja kot režiser. Kot otrok sem gledal njegov **The Ben Stiller Show** (1992) in sem še danes velik oboževalec.

Film je imel premiero na Sundanceu 2020, potem je prišla epidemija. Kako je to vplivalo na film?

Sundance je bil izjemen, odziv občinstva je bil nor. Ko gledam na program, je bil naš film »tisti zabavni film«, o tem ni dvoma. V tekmovalnem programu ameriških igranih filmov jih je bilo 16, in ko sem gledal naslove, se mi je zdelo: smrt, uničenje, žalost. Naš film pa je bil veselje, radost. Ko si lahko v tej kategoriji in nisi postavljen v drugo, je to velika čast. Film je nekako grob, obenem sladek in slan. Je popolna kombinacija.

Da so ljudje to prepoznali, je zame največji poklon. Že samo, da je bil film postavljen v kategorijo ameriškega igranega filma, je izjemno, saj bi prav tako sodil v kategorijo polnočnega filma, kar mi je sicer všeč. Film je tako prožen, da je lahko del najbolj hardcore žanrskih festivalov – in jaz sem prvenstveno ljubitelj žanra –, hkrati pa je film, ki je predvajan na klasičnih arthouse festivalih, kot sta Odesa in Talin. Ravno kar sem na primer dobil nagrado za najboljšega režiserja na filmskem festivalu komedije v Monte Carlu, kar je izjemno. Do tega trenutka je film dobil okoli 30 nagrad, Emily je prejela celo nagrado zadnjega dekleta za komedijo! To je možno samo v 2020!

A ne glede na vse bom s srcem vedno predan žanru – filme bom ustvarjal za ljubitelje žanra, ker mi največ pomenijo, saj jim je najbolj mar. Obenem pa imam rad zbiralce in ljudi, ki imajo radi fizični medij, saj je kot nekakšna dodatna pozornost, ki paše zraven. Zato se mi zdi, da je *Večerja po ameriško* romantični film zanje. Večkrat slišim, kako ti ljudje rečejo, da film odseva njihove odnose, ljubezenske zveze, za razliko od filmov z Jennifer Aniston in Owenom Willsonom. To je zame največji poklon – da nekdo film sprejme za svojega.

Ste kdaj Večerjo po ameriško videli kot film, ki bi lahko zavil v drug žanr, na primer politično satiro?

Nastavki vsekakor so. Zdaj, ko smo ven iz Trumpove Amerike, je to morda stvar preteklosti. Pred tem pa je bilo za to mnogo potenciala. Film je imel dolgo pot, a se je v tem času izkazalo, da je naredil vtis na marsikoga. Zato je moj nasvet filmarjem, naj imajo vedno najmanj 7 projektov v teku, da na koncu uspe en. Ta je bil res težak. Ves čas so nam govorili, da je scenarij preveč

neobdelan, grob in da nima srca. Morda je scenarij res preveč papirnat, a sta mu Emily in Kyle vnesla življenje!

Kaj pa vaši prihodnji projekti?

Varno lahko govorim o odbitem westernu z naslovom **Save a bullet for me**. Šlo bo za film preživetja o dveh vojaki na meji, ki ju obkrožajo domorodci, vse skupaj pa postane krvavo klanje. To bo film za vse ljubitelje žanra, tone krvi, povsem odbito! V fazi razvoja je tudi miniserija **Heartland**, za katero sem napisal scenarij za dve epizodi. Delam še na sedmih ali osmih drugih projektih, ki so mi blizu. Nekateri od njih bi lahko vzeli 4 do 5 let, imajo različne probleme, na primer res zahtevno vlogo, ki išče pravega igralca. Vsekakor se jih bom loteval in preizkušal različne stvari. Žal mi je, da s tem filmom nismo imeli priložnosti potovati, ker je tako zabaven! Ko si na festivalu sledijo en depresiven film za drugim, potem pa nastopi *Večerja po ameriško*, to ljudi prevzame – sprostito se in zabavajo, kar je zame izjemno navdihujoče. Rad se smejim, zabavam, in super je videti, ko ljudi spraviš v dobro voljo. Po vsem tem je *Večerja po ameriško* pravi aperitiv! ■